

NATUUR- EN MILIEUVERENIGING

GEMEENTE HEUSDEN

'NATUURLIJK'

SEPTEMBER 2012

HET BESTUUR

NATUUR- EN MILIEUVERENIGING GEMEENTE HEUSDEN

p/a Secretariaat
Zonnebloemlaan 213
5151 TA DRUNEN

Contributie minimaal € 12, -- per jaar.
Postbanknr. 5377889 t.n.v. Penningmeester
Natuur- en Milieuvereniging Gemeente Heusden,
Johan de Wittstraat 30, 5301 GR Zaltbommel

SAMENSTELLING BESTUUR

Voorzitter: Harry Nijenstein
Copernicuslaan 4
5251 ZC Vlijmen tel. 073-5130287

Secretaris: Max Verhagen
Zonnebloemlaan 213
5151 TA Drunen tel. 0416-375900
info@natuurenmilieuheusden.nl

Penningmeester: Rien Melis
Johan de Wittstraat 30
5301 GR Zaltbommel tel. 0418-842791

Leden: Joost van Balkom
Vermeerplantsoen 145
5151 WS Drunen tel. 0416-376202

Website: www.natuurenmilieuheusden.nl

Wijzigingen in adres en/of mailadres graag doorgeven aan:
Rien Melis via e-mail e.melis4@upcmail.nl of per telefoon 0418-842791

INHOUDSOPGAVE

1. Het bestuur	blz. 1
2. Inhoudsopgave	blz. 2
3. Voorwoord	blz. 3
4. Algemene ledenvergadering	blz. 4
5. Programma-overzicht	blz. 5
6. Digitaal en nieuwe leden	blz. 8
7. Interview	blz. 9
8. Commissie duurzaamheid	blz. 13
9. Column	blz. 15
10. Nacht van de nacht	blz. 16
11. Nachtvlindernacht	blz. 17
12. Bestemmingsplan Buitengebied	blz. 19
13. Opnieuw de Klepperman in Heusden	blz. 23
14. EVZ Ecologische verbindingzone	blz. 24
15. Vlinders op de Heidijk	blz. 27
16. Vlinderjaar 2012	blz. 29
17. Rondleiding Ommetje Hedikhuizen	blz. 31
18. Ommetje Hedikhuizen	blz. 32
19. Genieten van natuurfoto's in onze gemeente	blz. 35
20. Landschapsbeheer	blz. 36
21. Kwelgebieden	blz. 39
22. Adverteerders	blz. 42

Jaargang 30, 2012, nr. 3

Redactie:

Noor Peters, e-mailadres: peblauw@hetnet.nl of
Marian van der Linden, e-mailadres: marianvdlinden@home.nl
Wil Maaijwee

Inleveren kopij volgende info voor 1 december 2012 a.s. op een van bovenstaande adressen.

VOORWOORD

Nog steeds 30 JAAR JONG

In het kader van ons dertig-jarig jubileum wordt nog steeds iedere maand een wandeling georganiseerd, en is ook de tentoonstelling nog te bezichtigen: tot eind september in de bibliotheek in Drunen, daarna nog in de bibliotheken van Vlijmen en Oudheusden.

NATUUR

In de Ottershoek zijn informatieborden geplaatst. Die worden zeer gewaardeerd door bezoekers. Ook bij het Vlinderveld is een informatiebord geplaatst.

Verder hebben we nu een officiële overeenkomst met de gemeente over het onderhoud van de Heidijk.

De positieve invloed op de soortenrijkdom in de gebieden die we onderhouden zijn merkbaar.

DUURZAAMHEID

Het stuk in de Scherper over de zonnepanelen heeft heel veel positieve reacties van belangstellenden uit de gemeente opgeleverd. De werkgroep duurzaamheid werkt hard aan voorlichtingsavonden die later dit najaar gepland zijn.

Om alles rond te krijgen kan de werkgroep nog wel wat hulp gebruiken. Interesse? Meld je dan bij Cary Driessen.

RUIMTELIJKE ORDENING

Net de zienswijze over het Bestemmingsplan Buitengebied naar de gemeente gestuurd. GOL blijft lopen. En nu wordt ook de Poort van Heusden nog actueel. De werkgroep kan nieuwe leden gebruiken. Interesse om mee te werken aan deze en andere onderwerpen? Meld je dan bij het bestuur!

En tenslotte is het Ommetje Hedikhuizen nog geopend. Je ziet het: we waren actief en blijven dat ook komend najaar. Alles om natuur en milieu in de gemeente op peil te houden, en te verbeteren!

En nog een oproep: in januari zal onze secretaris het bestuur verlaten. Heb je interesse in deze (of een andere) bestuursfunctie, meld je dan.

Harry Nijenstein, voorzitter

ALGEMENE LEDENVERGADERING

Datum: 15 oktober 2012, 19.30 uur
Plaats: D'Oultremont College, Drunen

1. Opening
2. Vaststellen agenda
3. Mededelingen
4. vaststellen notulen jaarvergadering van 2 april 2012 + evaluatie wandelvergadering van juni
5. Bestuurssamenstelling
 - a) Voorstel om Cary Driessen te benoemen als bestuurslid
6. Aanpassing statuten
7. Ruimtelijke Ordening
 - a) Bestemmingsplan Buitengebied
8. Pauze
9. Ruimtelijke Ordening
 - a) Gebiedsversterking Oostelijke Langstraat (GOL)
10. Duurzaamheid – zonnepanelen actie
11. Diavoorstelling Loonse en Drunense Duinen (10minuten)
12. Rondvraag
13. Sluiting

PROGRAMMA-OVERZICHT

LEDENVERGADERINGEN

De ledenvergadering vinden plaats in het d'Oultremontcollege, Dillenburgstraat 46 in Drunen.

datum : **maandag 15 oktober**
aanvangstijd : 19.30 uur

De agenda van deze vergadering vindt u elders in Natuurlijk.
De ledenvergaderingen worden meestal rond de klok van 22.00 uur afgesloten.

WANDELINGEN

In het kader van het jubileum is er iedere maand een wandeling in het natuurgebied van de maand.

JUBILEUMWANDELING POORT VAN HEUSDEN

datum : **zondag 14 oktober**
aanvang :10.00 uur
thema : flora, fauna, cultuurhistorie en toekomst van het gebied
verzamelplaats : Kasteellaan, Bosscheweg tussen Nieuwkuijk en Drunen
gids : Peter van de Velden
duur : ongeveer 2 uur

RONDELEIDING OMMETJE HEDIKHUIZEN

datum : **zondagmiddag 21 oktober**
aanvangstijd :13.00 uur
startplaats : Café de Ploeg, Heusdenseweg 2, 5256 NC Herpt
gids : Hermien van Toorenborg
duur : maximaal tot 16.00 uur
Zie voor meer informatie de aparte aankondiging elders in Natuurlijk

NACHT VAN DE NACHT

datum : **zaterdagavond 27 oktober**
vertrekpunt : de parkeerplaats bij de Zandafgraving, Kanaalweg in Drunen
aanvang : 22.00 uur
gidsen : Peter van der Velden en Paul Kreijger
thema : genieten van de nacht

Zie voor meer informatie de aparte aankondiging elders in Natuurlijk

JUBILEUMWANDELING HEIDIJK, EENDENKOOI EN ZEEG

datum : **zondag 11 november**
aanvang : 10.00 uur
thema : cultuurhistorie, ecologische hoofdstructuur, flora en fauna
verzamelplaats : parkeerplaats van de begraafplaats, Akkerlaan in Drunen
duur : ongeveer 2 uur
gids : Peter van de Velden

JUBILEUMWANDELING DRUNENSE DUINEN

Datum : 25 december, 2de kerstdag
aanvang : 11.00 uur
verzamelen : de Drie Linden in Giersbergen
Duur : ongeveer 1,5 uur

Voor alle wandelingen georganiseerd door onze vereniging geldt deelname op eigen risico.

Het is verstandig stevige wandelschoenen te dragen. Aan deelname zijn geen kosten verbonden. Ook bij 'slecht' weer gaan de wandelingen door. U hoeft zich vooraf niet op te geven.

BESTUURSVERGADERINGEN

De bestuursvergaderingen worden eenmaal per maand gehouden op de 1ste woensdagavond van de maand.

Heeft u een onderwerp dat u graag behandeld ziet worden in een bestuursvergadering dan kunt u hierover contact opnemen met onze secretaris Max Verhagen of met een van de andere bestuursleden. De telefoonnummers vindt u voorin in Natuurlijk.

LANDSCHAPSBEHEER

De dagen en tijden dat de landschapsbeheergroep werkt vindt u elders in Natuurlijk en op onze website: www.natuurenmilieuheusden.nl

KOPIJ NATUURLIJK

De uiterste datum voor het inleveren van kopij voor de volgende Natuurlijk is 1 december: verschijningsdatum half december 2012.

Heeft u een interessante bijdrage op het gebied van natuur en/of milieu en denkt u dat deze ook van belang is voor de lezers van Natuurlijk, mail dit dan naar de redactie:

Noor Peters, peblauw@hetnet.nl

of naar

Marian van der Linden marianvdlinden@home.nl

(Word, lettertype Arial, lettergrootte 14 = 1 bladzijde in Natuurlijk)

Bundelzwam, Heidijk

foto: Annie van Bokhoven

DIGITAAL EN NIEUWE LEDEN

DIGITALE VERSIE VAN NATUURLIJK

Vier maal per jaar valt Natuurlijk bij u op de deurmat. Daarvoor wordt heel wat papier gebruikt.

Voor wie Natuurlijk net zo lief thuis op z'n scherm wil lezen bestaat de mogelijkheid om Natuurlijk digitaal te ontvangen.

Wilt u dat, dan kunt u een mailtje naar Rien Melis sturen, met hierin het verzoek Natuurlijk voortaan digitaal te ontvangen.

Mailadres Rien: **e.melis4@upcmail.nl**

NIEUWE LEDEN

We heten de volgende nieuwe leden welkom:

De heer A. Schop uit Wijk en Aalburg,
Mevrouw A. Vorstenbosch uit Vlijmen
Mevrouw A. van de Wiel uit Vlijmen,
Mevrouw F. van Schie uit Vlijmen.

dreamstime.com

INTERVIEW

Energiebesparing als sport!

Dat de fossiele brandstoffen, zoals aardolie, steenkool en aardgas op niet al te lange termijn opraken, is algemeen bekend. Goed dus dat burgers steeds vaker zelf het initiatief nemen om energie te besparen en ook steeds meer om zelf op te wekken. Sommigen zijn daar zo bedreven in dat het jammer is dat er niet meer aandacht aan besteed wordt. Immers verandering van gewoontes begint bij voorkeur van onder af aan, in de lokale samenleving. Jeroen van Hulten uit Drunen is zo iemand die zijn woning CO2-neutraal probeert te krijgen, een aardwarmtepomp heeft, zonnepanelen op het dak van zijn woning legt en allerlei energiebesparende maatregelen neemt.

Onlangs werd bekend dat ruim de helft van de subsidie op zonnepanelen is benut. In totaal is er voor de subsidie en uitvoering van de regeling dit jaar maximaal 22 miljoen euro beschikbaar. Dat is goed voor zeker 30.000 aanvragen, waarvan er ongeveer 20.000 ingediend zijn. Eén van de personen die gebruik gemaakt heeft van de subsidieregeling is Jeroen van Hulten uit Drunen. Enige tijd geleden heeft hij zelf 12 zonnepanelen gekocht, op het lessenaarsdak van zijn huis in de Laan van Nieuw-Guinea geïnstalleerd en aangesloten op de elektriciteitsmeter. Dat zelf energie opwekken en energiebesparing een kick geven, hoor je steeds vaker. Deze doe-het-zelver, opleiding HTS Electrotechniek, gaat er binnenkort nog eens 16 zonnepanelen bij leggen. "Ik heb een mooi dak er voor, met een mooi oppervlakte en geen

belemmeringen, zoals een dakkapel. Het dak ligt wel op het westen en dat betekent dat het rendement wat minder is dan wanneer een dak op het zuiden ligt. In mijn geval ligt het rendement op circa 80%." De 12 zonnepanelen hebben een Wattpiek (= maximaal vermogen) van 2340 kWh.

Jeroen bij de omvormer

Jeroen: “Ieder jaar worden zonnepanelen een paar % efficiënter. Een jaar geleden hadden de panelen die op mijn dak liggen nog een rendement van 180 à 190 Wattpiek, nu hebben dezelfde panelen een Wattpiek van 200.”

Lang niet iedereen is in staat of heeft het lef om zoals Jeroen van Hulten het dak op te gaan. “Ik heb er heel wat spierpijn aan over gehouden, omdat je het niet gewend bent. Ik ben niet bang om over het dak te lopen, maar heb wel voor de veiligheid bij een aannemer een tuigje geleend.” Elk zonnepaneel van 80 x 158 cm, met een gewicht van 15 kilo heeft hij via het dakraam naar buiten gehesen en vervolgens geplaatst. Een karwei waarmee hij anderhalve dag zoet is geweest. Daarnaast is hij nog een dag met de installatie van de omvormer bezig geweest en de aansluiting in de meterkast.

Het vrijemarktdenken

De zonnepanelen heeft hij via een collectief ingekocht, wat 18% op de prijs scheelde. Een collectief, een van de vele op dit moment, waar Jeroen zich bij aan wil sluiten, heet De Windvogel en is een landelijk opererende professionele coöperatie van burgers die Nederland van duurzame energie wil voorzien, met name op het gebied van windenergie. Windenergie, want dat levert het meeste rendement op. “Als je lid van Windvogel bent, kun je zelf mede-eigenaar van een windmolen worden, zelf energie afnemen tegen gunstige condities.” Een mooi initiatief van vooruitstrevende burgers die voor de Overheid uitlopen. Dat geeft problemen, want zegt Jeroen: “Op dit moment zijn Windvogel en de Staat samen in een procedure verwickeld over de afdracht van energiebelasting en btw die geheven wordt. Windmolen hoopt binnenkort dat vanuit Den Haag een heldere uitspraak komt.” Burgers die zelf energie opwekken en zich op de markt gaan begeven zouden daarin niet belemmerd moeten worden. De huidige regering, kampioen in het marktdenken, heeft kennelijk moeite met het vrijemarktdenken als het om energielevering en –besparing gaat.

Energie besparen

Terug naar het zelf energie opwekken. Met het oog op eventuele uitbreiding van het aantal zonnepanelen had Jeroen van Hulten al een zwaardere omvormer gekocht. “Ik wilde eerst weten of het opbracht wat ik dacht.” Jeroen, eigenaar van een automatisering- en softwarebedrijf, is goed op de hoogte van de mogelijkheden die er zijn om het rendement van investeringen en energiebesparende maatregelen te meten. “Er zijn zoveel sites en er zijn zoveel softwareprogramma’s waarmee je alles kunt uitrekenen. Je gooit er gewoon een hoop parameters in. Ieder moment heb ik inzicht in de opbrengst van de zonnepanelen. Ik zie op dit moment dat ik boven de verwachting uitkom.” In 8 dagen tijd heeft hij 60 kWh binnengehaald, maar ook 150 verbruikt. “Je kunt wel zonnepanelen op je dak gaan leggen, maar je moet natuurlijk niet meer energie gaan verbruiken, maar zorgen dat je stroomverbruik naar beneden gaat.”

Ik ben eerst in huis aan de slag gegaan met de halogeenlampen te vervangen door LED-verlichting en spaarlampen en heb een van de twee diepvriezers uitgeschakeld. Op de stand-by van apparaten heb ik een tijdklok gezet.”

Metten is weten

Zelf energie opwekken en daarnaast energie besparen is zijn credo. Het feit dat zijn vrouw en dochter alle lichten aanlaten heeft hij opgelost door sensoren te plaatsen, waardoor het licht aan- en uitgaat bij beweging. Het gezin Van Hulten woont namelijk in een woning met Domotica, huisautomatisering op maat, waarbij je allerlei functies van de woning op afstand kunt bedienen, zoals de verlichting, elektrische toestellen, rolluiken, audio, video, alarm etc. Het biedt uiteraard veel comfort. Jeroen: “Ik heb op het Domoticasysteem een energiezuinige besturing gezet en het systeem anders geprogrammeerd, waardoor bijvoorbeeld de verlichting minder lang aan is.” Metten is weten bij Jeroen van Hulten. Door alle maatregelen heeft hij een besparing bereikt van 1500 kWh per jaar. “Weet je dat die digitale tv-ontvanger, dat kastje wat je moet hebben, aan verbruik per jaar €43,- kost. Daar heb je bijna 1,5 zonnepaneel voor nodig. Het is wel het meest extreme wat ik heb gevonden.” En dan rekent hij voor mij even uit wat het oplevert als de halogeenspotjes in mijn woonkamer vervangen worden door wat hij noemt: “LED-jes”. Bij een gemiddeld gebruik van 4 uur per etmaal levert dat een fikse besparing op, voldoende bewijs voor mij om de volgende slag op het terrein van energiebesparing te gaan maken. Ook mijn opmerking dat eco-programma’s op de was- en vaatmachines langer over het programma doen en dus niet energiezuiniger kunnen zijn, wordt door hem weerlegd. Hij heeft het doorgemeten! Voortaan zal ik dus iets meer geduld moeten hebben.

CO2-neutraal

Voordat Jeroen van Hulten aan zijn besparingsronde door het huis begon, stond de meter jaarlijks op een verbruik van 14.000 kWh. En dat is niet mis! “Dat komt ook door de aardwarmtepompinstallatie, die energie levert voor de verwarming en het warme water. Die pomp zorgt er aan de ene kant voor dat we geen of nauwelijks aardgas gebruiken, maar gebruikt aan de andere kant wel veel elektriciteit. Als straks mijn hoofddak en het zijdak vol liggen, ik kan er nog zo’n 50 panelen op kwijt, dan gaat dat 8000 kWh opleveren. Daarmee schuif ik een heel eind op naar een CO2-neutrale woning, maar ik denk niet dat ik het helemaal ga redden.”

Goede richting

Op dit moment is er volgens Jeroen een kantelpunt bereikt, waarop de prijs van zelf opgewekte energie lager is dan de energie die je van de energieleverancier betreft. De prijzen van zonnepanelen zijn volgens hem gigantisch aan het dalen doordat Chinese zonnepanelen op de markt zijn gekomen.

“Prijstechnisch wordt de aanschaf van zonnepanelen steeds gunstiger en de terugverdienperiode lager. Als je geld hebt kun je beter in zonnepanelen investeren dan het geld op de bank zetten. Het begint zelfs rendabel te worden om er geld voor te lenen”, zegt deze ondernemer die van energiebesparing en het produceren van eigen energie een sport heeft gemaakt. Zonnepanelen zijn daar een onderdeel van, hot op dit moment in Nederland. Maar Nederland loopt op het gebied van energiebesparing, -winning en innovatie ver achter in vergelijking met andere Europese landen. Ons land legt het bijvoorbeeld af tegen buurland Duitsland dat met zonne-energie dit jaar 25.000 megawatt wil binnenhalen. “Dat komt overeen met de productie van ruim 20 kerncentrales”, meldde energiebureau IWR in Münster onlangs. “Het is een record. Er is geen ander land op aarde waar zonnepanelen meer dan 20.000 megawatt stroom tegelijk produceren”, zei de directeur van het bureau. Onze Overheid mist weliswaar de slag, maar met initiatieven van burgers, zoals Jeroen van Hulten, komen we een heel eind in de goede richting.

September 2012 © Tekst Rieky Schalken, foto's Ad van Kessel.

Zonnepanelen op het dak

COMMISSIE DUURZAAMHEID

We zijn, als commissie duurzaamheid, op dit moment vooral achter de schermen druk bezig met onze zonnepanelen actie. Daarover hieronder meer.

Wat mij opviel in de vele berichten over zonne-energie van de afgelopen weken was een artikel in NuZakelijk. De belangstelling voor zonnepanelen stijgt nog steeds. Het aandeel zonnestroom binnen het totale energieverbruik in Nederland volgens het CBS is nog altijd zeer beperkt. Het komt neer op een kleine 0,1 procent van het totale elektriciteitsverbruik, ofwel het jaarlijkse verbruik van ongeveer 28.000 huishoudens. Ons land zit daarmee in de Europese achterhoede als het gaat om zonnestroom. In 'toplanden' Duitsland, Spanje, Italië en Tsjechië was de bijdrage van zonnepanelen aan de elektriciteitsvoorziening vorig jaar 3 procent.

Een ander artikel ging over het faillissement van een grote Duitse producent van zonnepanelen.

Het eerste bericht zorgt voor extra motivatie om een kleine bijdrage te leveren om dit percentage de komende jaren omhoog te brengen, het tweede artikel zet mij scherp voor mogelijke risico's.

Terug naar onze actie. Een actie waarbij het onze bedoeling is om te ontzorgen, om mensen op een laagdrempelige wijze in contact te brengen met de mogelijkheden van zonne energie.

Onze commissie is uitgebreid met nog meer technische kennis en ervaring in de persoon van Louis Spiljard. Een welkome aanvulling want het verhaal over zonnepanelen kent vele technische aspecten.

We hebben juist voor de zomervakantie een artikel gepubliceerd in de Scherper. Er volgen nog meer artikelen en informatie via de Scherper. We hebben op het eerste artikel al aardig wat reacties gehad, een goed begin.

We zijn nu vooral bezig om onze plannen te concretiseren, het plannen van twee informatie avonden die we in het Gemeentehuis van Drunen en Vlijmen willen houden. We zoeken afstemming met ons Comité van Aanbeveling, en bespreken wie wat gaat doen de komende tijd. Waar enkele mensen zich vooral richten op de organisatie, zijn anderen bezig met het selecteren van mogelijke leveranciers. De eerste contacten met een leverancier zijn gelegd, spannend of zij kunnen voldoen aan "onze" eisen.

De discussie over de panelen blijft gevoerd worden en dat lijkt mij goed.

Duurzaamheid betekent voor ons ook dat fabrikanten zich houden aan milieuregels en daarnaast ook gegarandeerde rendement bieden op langere termijn.

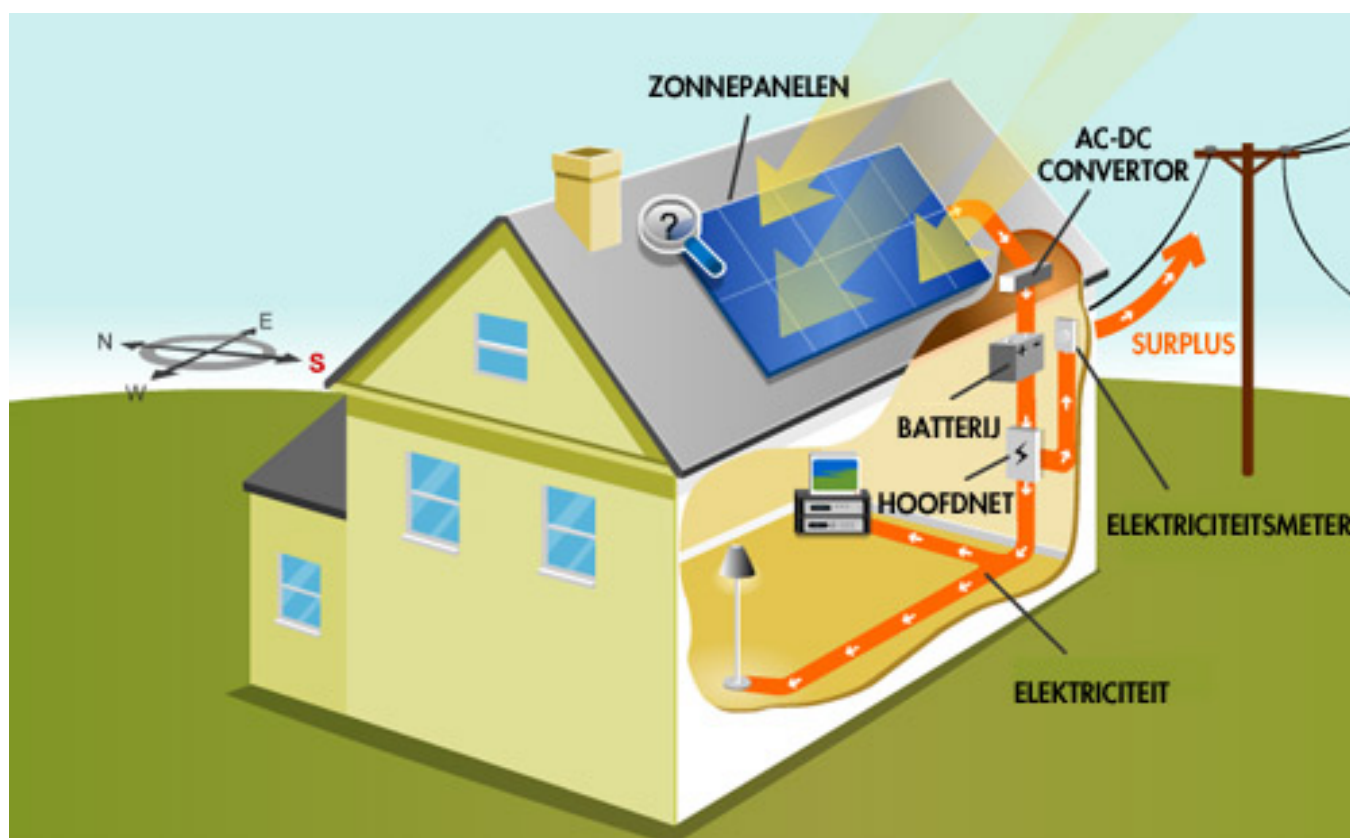
Duurzaamheid gaat over kwaliteit van de panelen maar ook van de omvormer en de bekabeling, een totaalpakket.

De subsidiepot voor 2012 is nog niet op en voor 2013 bedraagt de subsidie 30 miljoen.

We kunnen nog steeds steun en hulp gebruiken bij onze actie dus mocht je het iets lijken neem gerust contact op met een van de leden van onze commissie.

Cary Driessen

Voorzitter commissie duurzaamheid

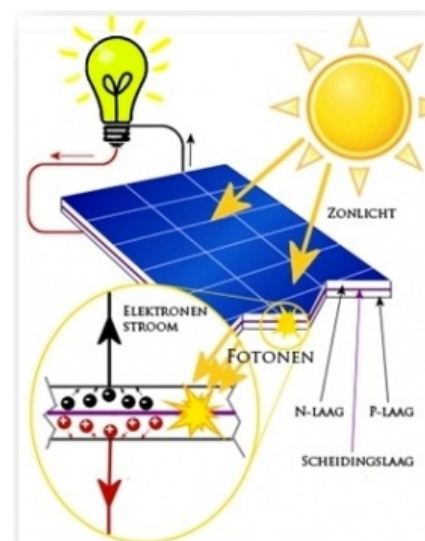

COLUMN

Gratis zon

Ze doen het goed. Bij tijd en wijle liggen ze lekker te bakken in de zon. Of ik ze mooi vind? Nou, laten we zeggen niet lelijk. Zo af en toe wordt de vlizotrap uitgerold om Sunny Boy te raadplegen. Hij heeft een mooi plekje gekregen op de zolder, waar hij de zonne-energie die de panelen op het dak produceren omvormt tot elektriciteit en die vervolgens aflevert bij de meterkast. En daar zie je dan dat de meter niet vooruit, maar terugloopt. Dat geeft een heerlijk gevoel. Dankzij de zonnepanelen op het dak hoeven we nog maar voor een klein gedeelte groene stroom in te kopen. Jammer dat je thuis geen biogas kunt opwekken om de verwarming te kunnen laten draaien en voor warm water uit de kraan. Dat doucht nog lekkerder. Wie weet bedenkt een of andere Willie Wortel wel een apparaat waarin we restafval en GFT kunnen stoppen en dat omvormt tot biogas. Nog beter zou zijn als we een eigen gemeentelijk biogasbedrijf krijgen, die aan haar burgers groen gas gaat leveren. Dromen. Doen. Heusden, is de slogan, maar of de plaatselijke politiek warm te krijgen is voor initiatieven op het gebied van groene energiewinning lijkt mij momenteel nog een brug te ver. Of de lokale politici er over dromen, weet ik niet, wel dat er niet veel gedaan wordt op dit vlak. Je ziet steeds meer zonnepanelen op daken van particuliere huizen verschijnen, evenals op bedrijfspanden. En dat is een goede ontwikkeling. Maar waar je ze vooral zou verwachten, op gemeentelijke gebouwen, daar blijven de daken maagdelijk, onbedekt. Als we nou eens met z'n allen bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen alleen maar Sunny Boys en Sunny Girls in de gemeenteraad kiezen, ongeacht hun politieke kleur, dan ben ik er van overtuigd dat de zon gaat schijnen in de gemeente Heusden. Maar eerst maar eens de verkiezing voor een nieuwe regering, op 12 september afwachten. Het woord Duurzaamheid heb ik tot nu toe nauwelijks gehoord in de verkiezingsstrijd. En dat terwijl voor niks de zon opgaat.

RC Schalken

NACHT VAN DE NACHT

Op zaterdag 27 oktober vindt voor de achtste keer de Nacht van de Nacht plaats. Het thema van dit jaar is: genieten van de nacht

De Nacht van de Nacht wil mensen bewust maken van lichtvervuiling en van de mogelijkheden om deze vorm van vervuiling terug te dringen. Nederland kent maar weinig echt donkere plekken. Sterker nog: Nederland behoort tot de landen met de meeste lichtvervuiling.

Met de Nacht van de Nacht willen de organisatoren mensen meer laten genieten van het donker.

Vorig jaar deden dat ruim 25.000 mensen op 300 locaties.

Ook onze vereniging doet dit jaar weer mee.

De wandeling vindt deze keer plaats bij de Zandafgraving in Drunen. Een mooie plek om (hopelijk) van de sterren te kunnen genieten!

datum : zaterdagavond 27 oktober
vertrekpunt : de parkeerplaats bij de Zandafgraving, Kanaalweg in Drunen
aanvang : 22.00 uur
gidsen : Peter van der Velden en Paul Kreijger

Zie voor meer informatie over dit onderwerp: www.laathetdonkerdonker.nl

Ook u kunt een bijdrage leveren aan het tegengaan van lichtvervuiling. Kijk eens kritisch naar uw buitenverlichting, het kan vast wel wat minder.

NACHTVLINDERNACHT

Vrijdag, 22 juni leken de elementen samen te spannen om de nachtvlindernacht niet te laten slagen. Regen en wind zorgden voor een klimaat waarbij nachtvlinders in hun schuilplaatsen bleven om daar gunstigere weersomstandigheden af te wachten. Maar tegen de avond werd het droog, en hoewel het weertype niet ideaal was, hoopten we toch nog enkele waarnemingen te kunnen vastleggen.

Paul Kreijger met zijn zoon Stef en Peter van der Velden hadden bij de Roeivijver heel hun arsenaal ingezet om zoveel mogelijk vlinders naar de site te lokken: een groot scherm, fel verlicht met behulp van een aggregaat, een smeersel op de bomen en in een potje feromonen van vrouwelijke vlinders die de mannetjes onweerstaanbaar naar deze plek moesten voeren.

Aan de hand van een foto-presentatie op laptop werd eerst afgedaan met het sprookje dat nachtvlinders maar saai en onaantrekkelijk zijn. Ook veel nachtvlinders hebben felle kleuren en gecompliceerde vleugelpatronen. Maar ook hier geldt: onbekend maakt onbemind!

Aanvankelijk leek het weer een flinke spelbreker te zijn, maar naar mate de avond vorderde bleken toch meer nachtvlinders de geboden verleidingen niet te kunnen weerstaan.

Het verlichte scherm als lokplaats voor de nachtvlinders

In de loop van de avond bezochten een 15-tal belangstellenden de vangstplek, een aantal dat zeker veel hoger zou zijn geweest bij gunstigere weersomstandigheden.

Uiteraard werden alle waarnemingen genoteerd om deze door te kunnen geven aan de Vlinderstichting. Deze registreert de waarnemingen zodat duidelijk wordt hoe soorten zich ontwikkelen, en wat gedaan kan worden om de Nederlandse vlinderfauna te beschermen.

En dan blijkt ook weer de enorme feitenkennis van Paul op dit gebied. Want nachtvlinders zijn nu eenmaal niet de gemakkelijkste soorten om op naam te brengen.

Enkele van de waargenomen soorten:

Gestippelde Houtvlinder

Grote spikkelspanner

Tot 01.15 u. werden de waarnemingen vastgelegd. Toen werd het tijd om de stellage af te breken en de balans op te maken.

Er waren die avond 25 soorten genoteerd. Toch niet zo'n slecht resultaat, gezien de ongunstige weersomstandigheden.

Later vernamen we dat op verschillende andere plaatsen in Nederland waar ook de nachtvlindertellingen gehouden waren, de aantallen lager lagen. Zo noteerde men in Bakel 13 soorten en in Gouda 14 soorten.

Dus al met al : een geslaagde nachtvlindernacht.!

Piet de Bont

BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

Voor 'n beter Bestemmingsplan buitengebied in de gemeente Heusden !

De Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden wil een evenwichtig bestemmingsplan en heeft (samen met de Brabantse Milieufederatie) ruim vijftig zienswijzen ingediend m.b.t. het ontwerp Bestemmingsplan Heusden buitengebied. Inwoners van de dorpen trekken naar buiten om daar rust en stilte te vinden, inspiratie op te doen, te genieten van natuur en landschap en om te recreëren. Boeren en tuinders willen daarnaast ook graag in datzelfde buitengebied een goede boterham verdienen, waarvoor soms ontwikkelingen worden gewenst die schadelijk kunnen zijn voor natuur, landschap en milieu.

De inwoners van de gemeente Heusden hebben er belang bij dat er zorgvuldig met hun buitengebied wordt omgegaan en dat de ruimtelijke kwaliteit ervan zo goed als mogelijk wordt. Wat er wel en niet mogelijk is in het buitengebied, wordt voor een groot deel geregeld in het bestemmingsplan.

De Natuur- en Milieuvereniging plaatst drie belangrijke kanttekeningen bij het ontwerp bestemmingsplan.

1. Om de kwaliteit van het buitengebied tenminste te behouden, moeten de kwaliteiten worden gekend, zodat ze vervolgens kunnen worden afgewogen tegen de ontwikkelingswensen van bijvoorbeeld een agrariër.
2. Als te voorzien is dat grootschalige (bouw)ontwikkelingen niet of nauwelijks te combineren zijn met kwaliteitsverbetering van het buitengebied, moeten die ontwikkelingen niet als mogelijkheid in het bestemmingsplan worden opgenomen.
3. Het Heusdens beleid zegt in haar ontwikkelingsvisie dat gebouwen in het buitengebied goed landschappelijk moeten worden ingepast door onder meer erfbeplanting. In het bestemmingsplan en in de ambtelijke organisatie dient de praktische invulling daarvan wel zorgvuldig en deskundig te geschieden.

Ad 1.

Niet alleen de vereniging, ook de provincie stelt in haar Verordening Ruimte dat er bij bouw in het buitengebied sprake moet zijn van zorgvuldig ruimtegebruik en dat de bouw gepaard moet gaan met aantoonbare verbetering van de kwaliteiten van het gebied.

Daarvoor is het nodig dat de kwaliteiten van een gebied worden beschreven, dat de kwaliteiten van een gebied in het bestemmingsplan worden genoemd én dat ze kunnen worden afgewogen.

Aan de bestemming “agrarisch” kan bijvoorbeeld worden toegevoegd: “met landschappelijke waarde” of “met natuurwaarden”.

Op verzoek van de provincie is wel de kwaliteit “openheid” toegevoegd, doch die is veel te beperkt bestemd terwijl er daarnaast bij de bestemming openheid ook nog te veel ontwikkelingen mogelijk zijn.

Zo wordt het mogelijk om in de Baardwijkse Overlaat gedurende het seizoen op percelen van 2,5 ha plastic kassen te plaatsen met een hoogte van maar liefst 4 meter!

Dit terwijl onlangs door de gemeenten Heusden en Waalwijk ten behoeve van het herstel van de gewenste openheid in dit gebied 'n paar miljoen euro is betaald voor het afbreken van een kassencomplex.

Ad 2.

Overeenkomstig de provinciale regels is kwaliteitsverbetering van het buitengebied een voorwaarde voor gemeentelijke toestemming voor bouwontwikkelingen in het buitengebied.

De provincie regelt dat het bouwvlak van intensieve veehouderijen niet groter mag zijn dan 1,5 ha, terwijl van die 1,5 ha tenminste 10% moet worden ingevuld met groene erfbeplanting.

In het vóórontwerp van dit bestemmingsplan waren deze criteria ook van toepassing op de grondgebonden agrarische bedrijven.

Maar op verzoek van agrariërs krijgen grondgebonden bedrijven nu de mogelijkheid voor uitbreiding van hun bouwvlakken tot maar liefst 2,5 ha, zonder de 10% erfbeplantingseis en met mogelijke bouwhoogten tot maar liefst 13 meter ('n etageflat met vier verdiepingen!).

Het is een raadsel hoe je dan landschappelijk goed kunt inpassen met kwaliteitsverbetering.

Het is correcter hier geen illusies te wekken, terwijl het wellicht ook lastig is om als gemeente(ambtenaar) de rug recht te houden.

De Raad dient hier duidelijk (te zijn en) haar verantwoordelijkheid te nemen.

Het is de vereniging ook niet duidelijk waarom grondgebonden bedrijven 'n groter bouwvlak nodig zouden hebben dan bedrijven die "intensief" zijn.

In het bestemmingsplan zijn de landschappelijke inpassingsregels slechts opgenomen voor het geval een bouwvlak wordt gewijzigd en niet voor het geval op een bouwvlak gebouwd gaat worden (volgens de provincie een ruimtelijke ontwikkeling!).

Dit gebrek moet worden hersteld en dient óók van toepassing te zijn voor agrariërs die "oude rechten" hebben, maar met dit nieuwe bestemmingsplan op hun bouwvlak hoger en meer mogen bouwen.

Ad 3.

In het bestemmingsplan worden ruim twintig ontwikkelingswensen (uitbreidingen / bebouwingen) meegenomen.

De aanvragers dienden onder meer aan te geven hoe zij hun uitbreiding landschappelijk inpassen.

Dit is een goede testcase om te bezien hoe de gemeente in feite omgaat met haar beleid van landschappelijke inpassing.

Helaas.

De vereniging heeft de indruk dat de landschappelijke inpassing in de praktijk helemaal niet (voldoende) wordt beoordeeld en geregeld.

De indiening van een -dikwijls zeer summier- tekeningetje bleek voldoende!

In haar zienswijze (onder 17) geeft de vereniging aan hoe een erfbeplantingsplan eruit moet zien en hoe er getoetst zou moeten worden (het echec van Tuinbouwweg 1 verdient geen herkansing).

Daarnaast is het van belang dat het bestemmingsplan zelf aangeeft hoe de landschappelijke inpassing vervolgens wordt zeker gesteld (door bv een degelijke overeenkomst; zie zienswijze onder 18).

De vertaling van het beleid van provincie en gemeente m.b.t. de kwaliteitsverbetering van het buitengebied naar de dagelijkse praktijk staat of valt met de ambtelijke aandacht en deskundigheid.

Die praktijk blijkt weerbarstig ! Veel werk aan de winkel dus....

Tot zover enige toelichting bij een Zienswijze (in zijn geheel te zien op de site van de vereniging), waarin aandacht wordt gevraagd voor een veelheid van zaken.

Herman Peters, foto's Willemien Marti

OPNIEUW DE KLEPPERMAN IN HEUSDEN !

Komende herfstvakantie is het opnieuw "feest" in de Heusdense heemtuin. Op 17 en 20 oktober 2012 zijn er twee bijzondere middagen voor kinderen.

De klepperman, die in vroegere tijden in het vestingstadje als nachtwaker en stadsomroeper met zijn klepper (ratel) de ronde deed, is er weer!

Hij helpt kinderen (en ouders) tijdens een speurtocht vol verrassingen in de heemtuin. Het worden creatieve middagen van natuurbeleving en spel met tal van interessante en ook gekke opdrachtjes. Het is leuk

om 'n fototoestel mee te nemen, want kinderen kunnen zelf klepperman worden of met de klepperman op de foto.

Kinderen tussen 4 en 9 jaar jong zijn onder begeleiding van (groot) ouders (of andere volwassenen) welkom op woensdag 17 en op zaterdag 20 oktober (beide keren 's middags tussen 12 en 4 uur) in de heemtuin de Meulenwerf aan de Molenstraat in Heusden. Ook bij wat minder goed weer .

Voor meer informatie: www.heemtuindemeulenwerf.nl

MARCU'S DE ROEPER

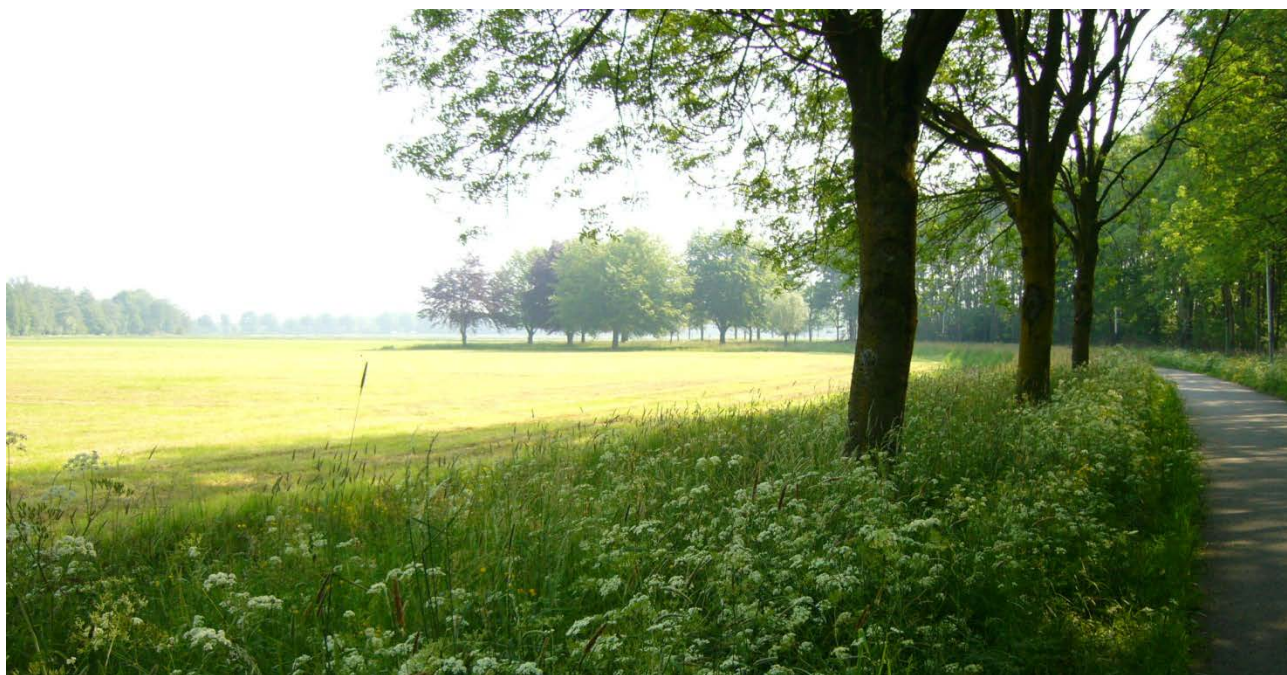

EVZ ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONE

Ecologische Verbindingszone (EVZ) Luisbroekse Wetering en Hedikhuizensche Maas en anti-verdrogingsmaatregelen Sompen & Zooislagen

In de (Europese) Kaderrichtlijn water zijn normen voor de leefomgeving van planten en dieren in en rond het water vastgelegd. Op dit moment voldoet de leefomgeving niet. Om deze te verbeteren worden natuurgebieden verbonden door Ecologische Verbindingszones (EVZ's). Via de EVZ's kunnen planten en dieren zich verplaatsen tussen geschikte leefgebieden.

De Luisbroekse Wetering en een deel van de Hedikhuizensche Maas in de driehoek Haverley, Haarsteeg en Hedikhuizen zijn aangewezen als EVZ's. Hierdoor worden de natuurgebieden de Sompen en Zooislagen en de Haarsteegse Wiel in Haarsteeg verbonden met de oevers van de Maas. Indirect, op een groter schaalniveau, worden als gevolg van de verbindingen zoals die langs de Luisbroekse Wetering en de Hedikhuizensche Maas worden aangelegd, gebieden zoals het Dommeldal, Engelermeer, Moerputten, Vlijmens Ven en Bossche Broek verbonden met de Maas.

Het project van waterschap Aa en Maas omvat de aanleg van 3,4 km EVZ's langs de Luisbroekse Wetering (2,8 km) en de Hedikhuizensche Maas (0,6 km). Daarnaast zijn in de Sompen en Zooislagen anti-verdrogingsmaatregelen nodig om gewenste hydrologische doelstellingen te bereiken. Eén van de maatregelen is het vervangen van twee stuwen, om het water beter vast te kunnen houden. Met de inrichting van de EVZ's en de aanleg van de stuwen wordt invulling gegeven aan de doelstellingen uit het Waterbeheerplan 2010-2015 van het waterschap Aa en Maas voor de thema's *'natuurlijk en recreatief water'* en *'voldoende water'*.

De EVZ Luisbroekse Wetering die loopt vanaf Haverley in 's-Hertogenbosch tot aan de Sompen Zooislagen in Haarsteeg bevindt zich in een strook van maximaal 40 m langs de Luisbroekse Wetering. Langs de wetering wordt over het grootste deel van het traject de oever aan beide zijden van de wetering aangepast. De oevers van de wetering worden verflauwd en er wordt een aantal poelen aangelegd. Door de verflauwde oevers ontstaat ruimte voor plas-dras vegetatie. Dit biedt kansen voor amfibieën, vissen en insecten die in deze zone geschikt leefgebied vinden. Ook zal het gebied voor een deel ingericht worden tot extensief beheerd grasland. Op enkele plaatsen wordt struweel aangelegd en er wordt een onderhoudspad gemaakt over bloemrijk grasland.

De EVZ Hedikhuizensche Maas wordt aangelegd tussen De Omloop en de Buitenwaardenweg in Hedikhuizen. De beschikbare ruimte varieert van 20 m in het noorden tot 38 m in het zuiden. Ook hier worden de oevers verflauwd, poelen, plas-dras zones, extensief beheerd grasland, struweel en een onderhoudspad aangelegd.

Het Dagelijks Bestuur van waterschap Aa en Maas heeft het ontwerp-projectplan inmiddels vastgesteld. De bedoeling is dat het project in de loop van 2012 wordt uitgevoerd.

Bert van Opzeeland - lid van onze vereniging en betrokken bij een aantal groen projecten van de gemeente Heusden. Dit artikel verscheen eerder in de periodiek van heemkundekring Onsenoort.

VLINDERS OP DE HEIDIJK

In 1993, bijna 20 jaar geleden, heeft onze natuurvereniging de waarden van de Heidijk ,in de toenmalige gemeente Drunen, geïnventariseerd.

Veel bijzondere dieren en planten werden toen waargenomen.

Maar in de afgelopen 20 jaar zijn de taluds van de Heidijk vol gegroeid met bos, eikenbos en Amerikaanse vogelkers. De vele bomen zorgden ervoor dat het licht en de warmte de ondergrond niet konden bereiken. De bijzondere planten en dieren verdwenen. De blauwe knoop, het zandblauwtje, de hagedissen en de vuurvlindertjes moesten het doen met enkele overgebleven stukken warme grond.

En dan in de winterperiode 2011/2012 vindt er groot onderhoud plaats.

De Amerikaanse vogelkers wordt verwijderd en ook een deel van de eiken worden gekapt. De stobben worden gefreesd, zodat begin september er op grote delen van de warme helling machinaal kan worden gemaaid.

Het bos mag groeien aan de noordzijde en op de warme zuidzijde is gekozen voor de bijzondere flora van de arme zandgronden. Ook zijn er delen die met riviersoorten begroeid zijn. We zien hier kruisdistel en grote pimpernel. De zaden van deze soorten zijn indertijd met het overlaatwater meegevoerd en hebben op de kleiafzetting wortel geschoten.

Ten behoeve van het in stand houden en uitbreiden van de huidige natuurwaarden van de Heidijk hebben de gemeente Heusden en de natuurvereniging een samenwerkingsovereenkomst afgesloten.

De zuidhelling vanaf de Overlaatweg tot aan de Meerdijk in de Zeeg wordt door de landschapsgroep van onze vereniging bijgehouden.

Wij zorgen er voor dat op de warme zuidhelling de opslag van prunus en eik wordt tegengegaan. De vlinderstukken worden extensief gemaaid en de flora en vlinders worden geïnventariseerd. Verder wordt het zwerfvuil met regelmaat opgeruimd.

Vanaf 1 april tot 1 september zijn in het deel tussen Duinweg en Zeeg om de vier dagen de vlinders geïnventariseerd en is er gekeken naar de nectarplanten. Het mooiste deel is het stuk Heidijk gelegen in het verlengde van de Akkerlaan in Drunen. Een tapijt van muizenoor met heel veel zandblauwtjes en blauwe knoop. Begin april vliegen hier de kleine vuurvlinders al. De tellingen worden altijd naar de site van de vlinderstichting gestuurd. Ze konden niet geloven dat begin april hier al vuurvlindertjes vlogen. De soort vliegt eigenlijk pas half mei. Toch is het niet zo vreemd. Het talud ligt recht op het zuiden en naast het dijktalud I een snel opwarmende zandweg. Met de voorjaarszon erop is dit deel van de dijk erg warm. Vele insecten koesteren zich hier al vroeg in de voorjaarszon. Op de delen waar de stobben waren gefreesd en er wit zand was teruggebracht vlogen duizenden wolzwevers en grijze zandbijen.

De natuur herstelt zich snel! Bijzonder is dat aan het eind van de Akkerlaan, dicht bij de bebouwde kom, de das zijn eten zoekt. Zijn zelf gegraven putjes met ontlasting getuigen hiervan.

Het was het afgelopen seizoen een lust om hier een paar keer per week te mogen inventariseren.

Het telseizoen van de vlinders is nu voorbij, maar volgend jaar met 1 april start het weer.

In mei of juni, de mooiste tijd, zal ik hier een excursie geven en het een en ander vertellen over ons onderhoud en de aanwezige natuur.

Joost van Balkom

VLINDERJAAR 2012

Een vlinderjaar kan tegen- of mee vallen. Aanvankelijk leek het jaar 2012 wat tegen te gaan vallen. Maar enkele soorten hebben een geweldige comeback gemaakt.

Als voorbeeld neem ik de kleine vos, het is een soort die de laatste jaren wat tegen valt in aantallen. Zo ook bij aanvang van dit jaar, wel wat nesten met rupsen op de brandnetel, maar geen echt grote aantallen. Totdat ik eind juni enorme aantallen nesten vond aan een slootkant vlakbij de Maas, van jonge rupsen van de kleine vos, toen dacht ik nog, nou als dat allemaal vlinders worden, dan zitten we goed. Maar deze rupsen bleven aanvankelijk zeer klein, om daarna, toen het eindelijk wat warmer werd een groei door te maken en uiteindelijk gingen verpoppen. Gelukkig heeft men de brandnetels niet weggemaaid.

Het aantal kleine vossen is hier wel redelijk geweest, maar valt in het niet met de aantallen, die ik in Noord Holland gezien heb. Onlangs was ik bij broeder Frans Melkert, wonende in de St. Adelbert Abdij te Egmond-Binnen, oftewel de vlindermonnik uit Egmond-Binnen. Wat ik daar op de vlinderstruiken aantrof, deed me denken aan de tijd van weleer. Dat was lang geleden dat ik zulke aantallen kleine vossen bij elkaar gezien heb. Ook de atalanta's waren uitbundig aanwezig op de vlinderstruiken, van broeder Frans. Ook nu nog heb ik weer nieuwe nestjes gevonden van de kleine vos. Maar ook van de dagpauwoog, die het in het begin van het jaar ook niet geweldig deed, heb ik nu weer diverse nesten met rupsen gevonden. Het is net of ze de verliezen van begin dit jaar nu weer helemaal goed gaan maken.

Van de bekende trekvlinders, heeft tot nu toe de atalanta het goed gedaan, de distelvlinder liet zich heel wat minder zien en de oranje- en gele luzernevlinder ben ik hier nog niet tegen gekomen. Maar het vlinderjaar is nog niet om, met een goede nazomer kan er toch nog wat gaan gebeuren.

De grote windepilstaart, dit is een nachtvlinder, die een trekvlinder voor Nederland is, heeft een tong van wel 10 cm om zich te goed te doen van tabak, flox, petunia en andere kelkvormige bloemen. Van deze soort heb ik een rups gevonden en op een andere plek een aantal vraatsporen van deze grote rupsen. Ook de vlinder houd ik nu dagelijks in de gaten op mijn tabak of petunia, in de schemering kan hij zo maar opduiken, om voor de bloem te hangen, zich te goed doen aan de nectar van genoemde soorten.

Nog een leuke soort, die zich recent aandiende was de kleine parelmoervlinder. Elke week loop ik mijn vlinderroute, op het terrein van onze Piet Smeekens in Drunen en ineens, ja hoor twee kleine parelmoervlinders op het koninginnekruid.

Deze vlinder zat hier verleden jaar ook al, terwijl ik hem daarvoor alleen maar kende van de kust. In Egmond en omgeving is het een vrij gewone vlinder.

De vlinders bij Piet waren zeer verse exemplaren, mogelijk hebben we hier te maken met een kleine populatie, die zich dan groot hebben kunnen brengen, als rups op het akkerviooltje. Aan de kust gebruiken ze het duinviooltje.

Ook het groentje, het eikenpage, het bonte dikkopje en niet te vergeten het koninginpage waren weer op het terrein van Piet aanwezig. Wat verder op viel was het grote aantal citroenvlinders. Die zich voornamelijk met bolderik wisten te voeden. Ook het koninginpage die zich ongeveer een half uur liet vermaken ook door deze bolderik. Dit is voor mij nieuw, ik wist niet dat de bolderik, zoveel nectar in zich had. Want een koninginpage heeft veel nectar nodig en er stonden bloeiende bloemen genoeg, maar juist bolderik gebruikte ze, dat wil toch wel iets zeggen.

Dus al met al, tot nu toe, toch nog heel wat goedmakertjes, tegen gekomen dit jaar en we zijn er nog niet.

Paul Kreijger, coördinator vlinderwerkgroep

RONDELEIDING OMMETJE HEDIKHUIZEN

datum: zondagmiddag 21 oktober om 13.00 uur

startplaats: Café de Ploeg, Heusdenseweg 2, 5256 NC Herpt

Na de feestelijke opening van het Ommetje Hedikhuizen op 5 juli jl. kan iedereen de route uitprinten op de website van de Agrarische Natuur Vereniging www.anvoostelijkelangstraat.nl. Naast de routebeschrijving treft u op de site ook extra informatie over natuur en cultuurhistorische aspecten van Cees van der Meijden. U kunt op deze manier goed voorbereid op pad.

Het Ommetje is een ontmoeting van 3 maal de Maas. Eerst komt u een stuk Oude Maasje tegen, na verloop van tijd de Hedikhuizensche Maas en tot slot de Bergsche Maas. Het bijzondere van deze wandeling is dat we over de weilanden trekken van boerenbedrijven. Een aparte ervaring van volledige stilte. Ook hier geeft het gedeelte van het Ommetje door Hedikhuizen aanleiding om te vertellen over vroeger

Hermien van Toorenborg stond ook bij dit Ommetje aan de wieg. Zij vindt het leuk om het aan u te tonen en nodigt de leden van de vereniging met familie of vrienden uit om met haar mee te lopen. Tijdens de wandeling zal zij haar verhaal vertellen. Zij wijst erop dat de 9,5 km voor een kleine helft uit struinen bestaat. Er zijn twee verkorte routes mogelijk die dezelfde aanvang route hebben over de weilanden.

Verzamelen bij café de Ploeg. Er wordt met 3 groepen gelopen; een groep die ca. 3,5 km gaat lopen. Of een groep die ca. 7,5 km gaat lopen. Of de groep die voor de hele route van 9,5 km. gaat.

Aanmelden is niet nodig; Hermien gaat lopen met wie om 13.00 uur aanwezig is. De wens is om met de groep van 9,5 km weer om 16.00 uur bij café de Ploeg terug te zijn.

Bij de overige 2 groepen kan dat eerder zijn, hoeft niet. Bij de verkorte routes zal bij het afzwaaien de begeleiding worden overgenomen van Hermien.

Deelname aan de rondleiding is gratis en op eigen risico.

Het dragen van stevige schoenen wordt aangeraden.

OMMETJE HEDIKHUIZEN

Wat mij elke keer weer opvalt, als ik boven Nederlands grondgebied vlieg, is de ordening van al het groen; de weilanden, de akkers, de parken en de tuinen. En zo nu en dan iets wat duidelijk NIET op de tekentafel is ontwikkeld.

Het rivierengebied zoals het toen meanderde door het groen. Steeds weer anders en elke keer weer zijn grenzen verlegend. De mens die daar toen en nu dankbaar gebruik van maakt. De vruchtbare rivierklei waar akkers en hooilanden zijn ontstaan. De natte gebieden waar eendenkooien en grienvelden zijn aangelegd. En wat resten waren de overgebleven stukjes waar niemand iets in zag de zgn. woeste gronden.

Het "Groen van Toen" is nu een wandeling waar al deze vormen van groen zijn verzameld; "Ommetje Hedikhuizen". Het mooiste is de rust van toen op het moment dat u het hek passeert en voet zet op het land van de boerenbedrijven van de familie Luijben en de familie Van Alphen. Ver verwijderd van het verkeer waardoor de stilte overheerst. U hoeft niet meer alert te zijn op het tegemoet- of achteropkomend verkeer. Los van alledag met een kwinkeler in de lucht van een opvliegende vogel, bent u bezig met de volgende voetstap. Hier ontrolt een struinpad door de weilanden uniek in deze omgeving.

Als u hier even naar Cees van der Meijden zou luisteren, klinkt het als volgt; "Vanuit dit perspectief heeft men een weids uitzicht op de omgeving. Je verwacht hier een paar hazen te zien of een paar kieviten te horen. Misschien het gesnor van een opvliegende fazanthaan! Hier en daar duikt in het weiland de "vossenstaart" op. Het eerste wilde gras dat verschijnt in het voorjaar. We zien ook al enkele paarse pinksterbloemen staan. Vossenstaarten en pinksterbloemen houden van wat natter grasland en groeien hier- als ze hun gang mogen gaan en er niet te veel bemest wordt - van nature. Op een gegeven moment is in de sloot te zien, dat er kwelwater opwelt uit de bodem. Waarneembaar door roestkleurige en op olie lijkende laagjes op het water. De roestkleuring is het gevolg van oxidatie (het in aanraking komen met zuurstof uit de lucht) van in het grondwater opgeloste ijzer. De olielaagjes ontstaan door ijzerbacteriën die voor dit oxidatieproces zorgen. Op dergelijke plekjes groeien vaak bijzondere planten, zoals dotterbloem, holpijp en waterviolier. In een overgangsgebied van zandgrond naar rivierkleigrond, zoals hier het geval is, krijgt het regenwater dat elders op de hogere zandgronden van Brabant neervalt en in de bodem zakt, hier de kans om op te wellen".

De Agrarisch Natuur Vereniging Oostelijke Langstraat (ANV) ondersteunt het initiatief van Raas Luijben en Joost van Alphen door de routebeschrijving van het Ommetje Hedikhuizen op haar website te zetten. (www.anvoostelijkelangstraat.nl/ommetjes).

Vanaf 5 juli is het mogelijk hier de routebeschrijving uit te printen (met of zonder foto's). In de routebeschrijving zijn linkjes aangegeven voor meer achtergrondinformatie van Cees van der Meijden van de Natuur en Milieuvereniging gemeente Heusden (NMVH). De prachtige foto's zijn van fotografe Dit Maliepaard. De redactie is in handen van Annelies van der Sanden geweest.

Ommetje Hedikhuizen gaat door 'Hekese' en het oude stroomgebied van de Maas. Het is een ontmoeting met het Oude Maasje, de Hedikhuizensche Maas en de Bergsche Maas. De rijke geschiedenis van het gebied is niet overal even zichtbaar. De Heemkundekring Osenoort heeft er veel over geschreven. Het fort en het oude kerkje geven een tipje van de sluier prijs. Ook de prachtige boerderijen zijn getuigen van een rijk verleden. Maar ook de sporen van de strijd tegen het water en de rampen die de bevolking te boven is gekomen in haar meer dan 1000 jaar bestaan.(997-1997)

Vanaf de parkeerplaats ter hoogte van café de Ploeg aan de rotonde in Herpt, duikt de wandelaar meteen het agrarische gebied in en maakt een tocht van 9,5 km. De mogelijkheid is aanwezig om de tocht te verkorten tot 8 km. De tocht kan ook worden verlengd tot 15 km met het Ommetje Herpt-Oudheusden.

Zoals het Oude Maasje de parels Hedikhuizen, Herpt, Oudheusden, Heusden, Heesbeen en Doeveren in het landschap aaneen rijgt, zo zouden meerdere ommetjes de schakels van een lange ketting kunnen zijn. Als initiatiefnemer van het 1e Ommetje Herpt-Oudheusden en nauw betrokken bij de realisatie van het Ommetje Hedikhuizen, zie ik een samenwerking tussen de Natuur en Milieuvereniging, de Heemkundekring, de Agrarische Natuur Vereniging en de Gemeente Heusden als kans op de ontwikkeling van een lange afstand wandelpad genaamd; LAW het Oude Maasje.

De route waarmee ik destijds heb meegedaan aan de wedstrijd van Landschapsbeheer Nederland bestond uit grote stukken niet-gebaande paden. Struinen langs de waterkant, weg van het motorisch verkeer en het vertellen van de geschiedenis van het Oude Maasje en het verband tussen de Maasdorpen. Dat is wat mij voor ogen staat en wat ik zie als doel.

De wandeling is vanaf 5 juli 2012 opengesteld voor wandelaars en op alle dagen toegankelijk.

Hoge wandelschoenen zijn aan te raden en voor kinderwagentjes of rollators is het terrein volstrekt onbegaanbaar. De hond mag niet mee, want hij zou een parasiet bij zich kunnen dragen waar het vee ziek van kan worden. Boterhammetjes en een thermoskan koffie mee en het Ommetje is goed voor een heerlijke ochtend of middag in de Hedikhuizensche natuur.

Veel wandelplezier gewenst,

Hermien van Toorenborg-van Nimwegen
Lid van de Natuur en Milieuvereniging gemeente Heusden

GENIETEN VAN NATUURFOTO'S UIT ONZE GEMEENTE

Bent u nog druk met het maken van een mooi album van uw vakantiefoto's? Ook de fotowerkgroep heeft diverse foto's toegevoegd aan de fotogalerij op de website van de vereniging. U kunt genieten van zomerse foto's van vlinders en bloemen en nog veel meer moois in de werkgebieden van onze vereniging. Probeer ook eens de link "Nieuwste foto's". Heel gemakkelijk, met een druk op de knop ziet u alle nieuwste foto's op een rij!

Anja Kleijn.

Neem gerust contact op met de werkgroep als u suggesties heeft voor aanvullende foto's of informatie. Via de website <http://www.natuurenmilieuheusden.nl/gallery/> of per mail anja.kleijn@gmail.com.

LANDSCHAPSBEHEER 2012/2013

Hierbij nodigen wij jullie uit voor het nieuwe landschapsbeheerseizoen.

Officieel start het nieuwe werkseizoen op:

Zaterdag 8 september om 9.00 uur, eindtijd 12.00 uur
Plaats van samenkomst brug Overlaatweg.

Onofficieel zijn we al op 15 augustus begonnen.

Dit heeft te maken met het project Heidijk. De gemeente heeft de afgelopen winter groot achterstallig onderhoud gepleegd op de Heidijk.

Wij, de NMVH, gaan er de komende jaren voor zorgen dat de natuurwaarden intact blijven en waar mogelijk, worden versterkt.

Een 2^e bijzonder natuurgebied is het Afwateringskanaal. Ook dit is zo'n natuurgebied met een warme zuidhelling. Bos op de taluds heeft er voor gezorgd dat veel natuurwaarden zijn verdwenen. Wij gaan proberen deze bijzondere natuurwaarden weer terug te krijgen en daarom hebben we met de eigenaar het Waterschap Aa en Maas afspraken gemaakt.

U ziet dat er dit seizoen veel werk op het programma staat. Gelukkig hebben we een enthousiaste groep van zo'n 15 personen, die op gezellige wijze het werk uitvoeren. Het is geen verplichting, ieder komt wanneer het hem uitkomt.

En dan nu het programma:

Datum:	Wat gaan we doen?	Waar komen we samen?
Za 8 sep:	eiken zagen, kanaaldijk	Overlaatbrug
Wo 12 sep:	maaïen kanaaltalud en afvoeren	Natuurpark
wo 19 sep:	maaïen kanaaltalud en afvoeren	Natuurpark
wo 26 sep:	kanaaldijk, noordzijde	Natuurpark
wo 3 okt:	eendenkooi Drunen rondom maaïen	Eendenkooi Drunen
za 7 okt:	eendenkooi sloot schonen e.d. en houtwal	Eendenkooi Drunen
wo 10 okt:	Heidijk, maaïen vogelkers etc.	Zeeg
wo 17 okt:	Heidijk, maaïen vogelkers etc.	Overlaatweg
wo 24 okt:	Kanaaldijk noordzijde	Natuurpark
wo 31 okt:	Kanaaldijk noordzijde	brug Torenstraat
vr 2 nov:	Voorzagen	brug Torenstraat
za 2 nov:	Jaarlijkse Natuurwerkdag	brug Torenstraat

Vervolg.

wo 7 nov:	zagen Kanaaldijk	brug Torenstraat
wo 14 nov:	zagen Kanaaldijk	brug Torenstraat
wo 21 nov:	rondje zwerfvuil etc. Heidijk	Akkerlaan Drunen
wo 28 nov:	zagen Kanaaldijk	brug Torenstraat
za 1 dec:	afronden Natuurwerkdag	brug Torenstraat
wo 5 dec:	afronden Kanaaldijk	brug Torenstraat
wo 12 dec:	afmaken achterstallig werk	Nog in te vullen
wo 19 dec:	afmaken achterstallig werk	Nog in te vullen
wo 2 jan:	opslag nalopen en afzetten	Vlinderveld
za 5 jan:	Berkenbos uitdunnen	Vlinderveld
wo 9 jan:	Berkenbos afmaken	Vlinderveld
wo 16 jan:	opslag rond de poelen verwijderen	Vlinderveld
wo 23 jan:	Rondje stobben, hout Heidijk	Akkerlaan Drunen
wo 30 jan:	zomerkade, voorwerk	Natuurpark
za 2 feb:	zomerkade, dood hout langs het pad zagen	Natuurpark
wo 6 feb:	zomerkade afronden	Natuurpark
wo 13 feb:	Ottershoek, bramen raster	Natuurpark
wo 20 feb:	Ottershoek, deel sleedoorn	Natuurpark
wo 27 feb:	Ottershoek, deel sleedoorn	Natuurpark
za 9 mrt:	Eendenkooi ter Kwak	Kooilaan
wo 6 mrt:	rasters nalopen, bosmaaier	Overlaatbrug
wo 13 mrt:	prunus verwijderen	Overlaatbrug
wo 20 mrt:	rondje zwerfvuil/vogelkers Heidijk	Overlaatbrug
wo 27 mrt:	afronden werk Heidijk	Akkerlaan, Drunen
wo 3 apr:	prunus verwijderen	Overlaatbrug
za 6 apr:	Eendenkooi ter Kwak	Kooilaan
verder	eendenkooi Jan Reinders maand mei	

NATUURWERKDAG

Verder is er de **Landelijke Natuurwerkdag op 3 november**

Ook wij doen dit jaar weer mee.

Plaats: Kanaaldijk Drunen

Samenkomst brug Torenstraat in Drunen tijd: 9.00 – 13.00

Activiteit: dunnen van het bos op de taluds van het kanaal.

Informatie over deze landelijke dag is te vinden op het internet

Site : www.natuurwerkdag.nl

Met vriendelijke groet Joost van Balkom tel.: 06-14757892

Geknotte es ,

foto: Annie van Bokhoven

KWELGEBIEDEN

KWELGEBIEDEN MET BLAUWGRASLANDEN, BLOEMRIJKE HOOILANDEN EN KWELSLOTEN MET KRANSWIJEREN

Op de overgang van dekzand naar klei komt kwelwater aan de oppervlakte

Brabant is voor een groot gedeelte bedekt met dekzand, dat hier in een ver verleden door grote zandverstuivingen is terechtgekomen. Waar dit dekzand doorsneden werd door de Maas die regelmatig overstroomde, werden over een brede strook grond, parallel aan de loop van de (Oude)Maas, zandige oeverwallen en zavelige sedimenten afgezet. Op de oeverwallen zijn de Langstraatdorpen ontstaan. In de lager gelegen kommen in het landschap bezonk de zwaardere, onhandelbare klei. Daar ontstonden moerassige gebieden, waar zich veen vormde en waar ook de eendenkooien te vinden waren. Dan waren er ook nog, ver weg van de boerderijen, op laaggelegen, vochtige gronden die 's zomers oppervlakkig uitdroogden schrale hooilanden te vinden. Deze voedselarme hooilanden (blauwgraslanden) werden hoofdzakelijk gevoed via kalk- en ijzerhoudend grondwater (kwel). Daarom kwamen er op deze voedselarme graslanden met wisselende grondwaterstanden bijzondere plantensoorten voor: o.a. Spaanse ruiter, Blonde zegge, Blauwe knoop, Grote pimpernel en ook Blauwe zegge, waaraan deze schrale hooilanden hun naam te danken hebben. Op de wat voedselrijkere, af en toe met wat stalmest bemeste graslanden dicht bij huis ontstonden bloemrijke hooilanden met soorten als Echte koekoeksbloem, Pinksterbloem, Grote Ratelaar, Veldzuring, Scherpe boterbloem, Rode klaver en Moerasrolklaver. Afhankelijk van de grondwaterstanden groeiden er ook Dotterbloem en Vossestaart. Vanzelfsprekend waren daar ook veel graslandvogels te zien die daar kwamen foerageren o.a. Grutto, Kievit, Kemphaan, Wulp, Scholekster en Veldleeuwerik. Verder groeiden er in de kwel sloten kranswieren en allerlei fonteinkruiden, waterranonkel, kikkerbeet en blaasjeskruid.

Kwelwater

Kwel is het toestromen van grondwater naar de oppervlakte op lage plekken in het landschap. Regenwater dat elders op hoger gelegen gronden valt, stroomt ten dele ondergronds langzaam naar lager gelegen gebieden, waar het weer aan de oppervlakte komt. Op de overgang van dekzand naar klei botst het grondwater op de harde kleilagen en komt dan daar waar de tegendruk het laagst is weer als kwelwater tevoorschijn. Er is ondiepe kwel uit de hoger gelegen gebieden in de directe omgeving, maar ook diepe kwel uit zandige bodemlagen in de ondergrond (de z.g. watervoerende pakketten). Deze zandlagen bevinden zich tussen klei- en leemlagen die weerstand bieden aan de druk van het water in de zandige bodemlagen. Als gevolg van de druk in zo'n watervoerend pakket komt er ondergronds een grondwaterstroming op gang.

Grondwater kan er tientallen tot honderden jaren overdoen om uiteindelijk weer als kwelwater het oppervlak te bereiken. Dit kwelwater heeft door zijn lang reis in de ondergrond een andere chemische samenstelling gekregen dan regenwater. In de ondergrond worden er namelijk mineralen opgenomen, waaronder kalk en ijzer. Op de plaatsen waar dit kwelwater uittreedt zijn daardoor dan ook bijzondere plantensoorten te vinden. Enkele specifieke kwelindicatoren zijn o.a. Holpijp, Waterviolier en Dotterbloem. Kwel veroorzaakt een geringe stroming in het oppervlaktewater en zorgt zo voor een wat meer constante temperatuur van het oppervlakte water. 's Zomers is deze iets lager dan van in rust verkerend water, 's winters juist iets hoger: kwelplekken vriezen minder spoedig dicht. Dat kwelwater gewoonlijk rijk is aan ijzer is te zien aan de roodbruine kleur van de in het water neergeslagen ijzeroxide. Ook drijft er vaak een vliedun 'olielaagje' op het water. Het doet denken aan waterverontreiniging door olie of benzine. Het is echter een vlies van ijzerbacteriën die bij de oxidatie van de in het kwelwater opgeloste ijzerionen tot ijzeroxiden zijn betrokken. Het vlies is te onderscheiden door er met een grashalm in te prikken. Het vlies valt daardoor in afzonderlijke vlekjes uiteen, die echter niet, zoals bij een olielaagje als gevolg van de oppervlaktetenspanning, onmiddellijk weer dichttrekken. Zo kan iedereen zelf constateren of er in een gebied kwelwater is te vinden. Het ijzer in het kwelwater kan ook de tegenwoordig door overbemesting veelvuldig in het water voorkomende fosfaten binden, waardoor het fosfaatgehalte in de sloot laag blijft. Dat is dan weer gunstig voor de kranswieren. Fosfaten bevorderen een overdadige groei van algen in de sloten, waardoor er een tekort aan zuurstof kan ontstaan. Helaas is door veelvuldige grondwateronttrekking de kwelstroom de afgelopen jaren afgenomen.

De moderne landbouw

Bij de ruilverkavelingen werden de eertijds voedselarme tot matig voedselrijke gebieden ontsloten. Ontwatering en zware bemesting veranderden het blauwgrasland en het bloemrijke hooiland in productieland met voornamelijk één grassoort (raaigras en/of mais). Vooral vlinders, bijen en allerlei andere soorten insecten en niet te vergeten de graslandvogels kwamen zo in het gedrang. Hoewel het blauwgrasland en het dotterbloem- en vossenstaarthooiland inmiddels vrijwel verdwenen zijn, kunnen we in sommige secundaire sloten hier en daar toch nog kwelverschijnselen waarnemen en bepaalde bijzondere planten. De hoofdsloten worden tegenwoordig ook intensief geschoond. Ook daar is niet veel meer te beleven. Een niet te intensief slootbeheer van secundaire sloten zou allerlei interessante waterplanten, maar ook dieren als de grote en kleine modderkruiper de kans geven om te overleven. Ook de gemeentes beheren tegenwoordig de bermen van de wegen en de dijken in het

buitengebied die als vluchtplaatsen zouden kunnen dienen voor allerlei planten- en diersoorten nog steeds als gazons in een stadspark! Al vóór de zomervakanties zijn begonnen, zijn de meeste bermen, dijken en wallen al gemaaid. Opgeruimd staat netjes! Is het dan verwonderlijk dat er nog zo weinig vlinders te bewonderen zijn?

Herstel van blauwgraslanden, bloemrijke hooilanden en kwelsloten met kranswieren

Het is verheugend, dat er de afgelopen tijd o.a. in samenwerking met de provincie en de gemeentes door Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en het Brabants Landschap hard aan wordt gewerkt om in de bestaande natuurgebieden op de overgang van dekzand naar klei het herstel van blauwgraslanden, bloemrijke hooilanden en kwelsloten weer mogelijk te maken. De laatste jaren is de aandacht namelijk verschoven van het beschermen van afzonderlijke dieren en planten naar het veiligstellen van hun leefmilieu (habitat). Zonder een gezond leefmilieu kunnen immers planten en dieren en uiteindelijk ook de mens niet overleven.

Vriendelijke groet,
Cees van der Meijden

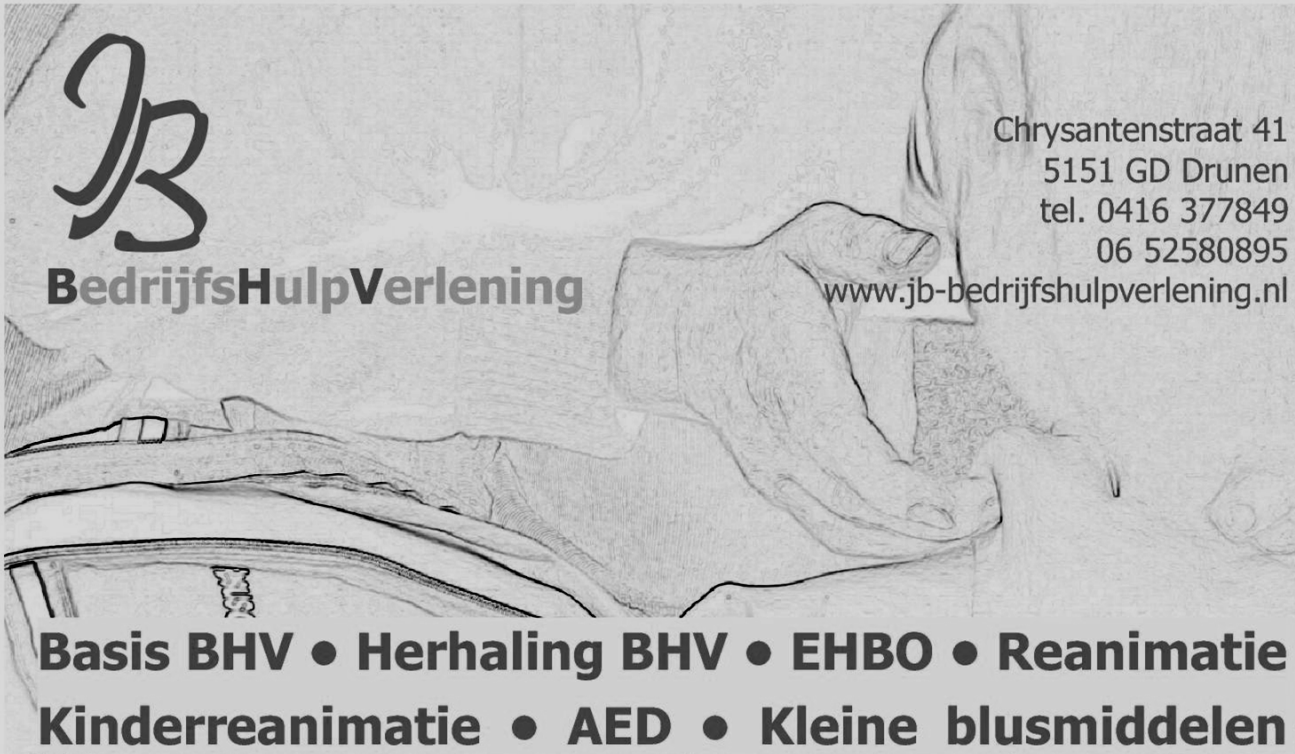

Biologische voeding. **Homeopathie.**

Voedingssupplementen. **Kennis en advies**

Dat is wat onze zaak een speciaalzaak maakt!

Van Herpt Specialiteiten & Reform
Grotestraat 134 5151 BN Drunen 0416-372497
www.vanherptdrunen.nl info@vanherptdrunen.nl

JB
BedrijfsHulpVerlening

Chrysantenstraat 41
5151 GD Drunen
tel. 0416 377849
06 52580895
www.jb-bedrijfshulpverlening.nl

Basis BHV • Herhaling BHV • EHBO • Reanimatie
Kinderreanimatie • AED • Kleine blusmiddelen

